

Een positieve grondhouding basis voor presteren

Oplegnotitie Nota Grondbeleid Provincie Utrecht (4).

Aanleiding.

De provincie is zich aan het ontwikkelen van een provincie in meer klassieke zin naar een provincie, die vooral ook gericht is op de operationalisering van haar beleid. Belangrijk hierbij is het leggen van verbindingen in de Utrechtse samenleving. Provinciale Staten hebben deze ambitie op 25 juni 2001 in de nota "Utrecht: presterende provincie" vastgelegd.

Daarnaast is op 8 april de "Utrecht Agenda 2010" vastgesteld. Hierin worden concrete projecten op verschillende beleidsterreinen geformuleerd.

In de nota "Utrecht, presterende provincie" wordt grondbeleid een noodzakelijk complement op het provinciaal omgevingsbeleid genoemd. Maar ook meer indirect, via realisatie van Agenda 2010, draagt versterking van het instrument grondbeleid bij aan versterking van het beeld van de provincie als actieve, participerende en regisserende partner. De Staten hebben in dit verband, bij bespreking van het project Hart van de Heuvelrug, onlangs uitgesproken "dat fondsvorming en actief grondbeleid daarvoor nodig zullen zijn" en daarbij gevraagd om een beleidskader rond de organisatie van een publiekprivate ontwikkelingsmaatschappij (motie CDA, Groen Links e.a.).

Versterking provinciaal grondbeleid gewenst

De praktijk laat zien dat daadwerkelijke realisatie van politiek-bestuurlijke beleidskeuzes staat of valt met de inzet van adequate middelen. In een tijd van veel ruimteclaims, schaarse ruimte, beperkte grondmobiliteit en steeds stijgende grondprijzen is daarom (tijdig) grondbezit van toenemend belang bij de realisatie van beleidsprioriteiten. Immers, grond betekent zeggenschap en grond betekent betaal- of ruilmiddel. Gemeenten, marktpartijen en ook andere provincies hebben dit reeds lange tijd onderkend.

Wil de provincie Utrecht daadwerkelijk inhoud geven aan haar wens om presterend, operationeel en verbindend bestuur te worden, dan zal ook door de provincie Utrecht grondbeleid en grondverwerving als belangrijk nieuw regulier middel moeten worden beschouwd en ingezet.

Grondbeleid wordt in de huidige situatie reeds toegepast in traditionele zin, d.w.z. gekoppeld aan traditionele taakvelden (bijv. infrastructuur, groen).

Versterking van de regierol in het *totaal* van het omgevingsbeleid, niet alleen beleidsmatig, maar ook in de uitvoering, kan dus niet zonder adequate versterking van de middelen daarvoor. Grondbeleid - dat gericht is op een eigen positie op de grondmarkt - is zo'n adequaat middel; dit blijkt reeds in de praktijk van taakgebonden situaties.

Kiezen voor een sterkere regierol betekent dus: kiezen voor *reële* versterking van het grondbeleid, zowel instrumenteel als financieel.

Centrale, bestuurlijke vragen

De nota Presterende Provincie onderkent de mogelijkheden van versterkt provinciaal grondbeleid. Onderliggende Nota Grondbeleid Provincie Utrecht biedt handreikingen voor beantwoording van vragen als:

1. Wat is het verschil tussen het taakgebonden en niet-taakgebonden provinciaal grondbeleid;
2. Wat is actief grondbeleid precies; wat is daarbij het verschil tussen anticiperende en strategische grondverwerving?
3. Hoeveel grond kan ik kopen met € 1 mil.? Hoe financieren we dat?

Werken in de praktijk

Het moge duidelijk zijn dat bovenstaande vragen – deels – per situatie verschillend kunnen worden beantwoord. Een theoretische discussie over voor- en nadelen, risico's, structuren en verantwoordelijkheden brengen oplossingen niet altijd dichterbij. Een impasse dreigt dan.

Om de waarde van het instrument grondbeleid als middel om te komen tot versterking van het provinciale omgevingsbeleid, te kunnen toetsen aan de praktijk, wordt daarom voorgesteld om voorzichtig op weg te gaan. Met de in de nota Grondbeleid beschreven theorie in het achterhoofd wordt voorgesteld grondbeleid (in de ruime zin van het woord) in de komende *twee* jaar in concrete voorstellen en projecten te gaan toepassen en deze telkens afzonderlijk aan PS voor te leggen. Bovenstaande vragen komen in die voorstellen telkens aan de orde. PS krijgen zodoende optimaal inzicht in de bruikbaarheid van het instrument grondbeleid. *Twee* jaar wordt voorgesteld, omdat zo'n periode overzienbaar is, maar genoeg ervaring oplevert voor een evaluatie.

Dekking.

Voor zover het projecten zijn, die voortvloeien uit Agenda 2010, kunnen de dekkingsmiddelen gevonden worden in het Structuurfonds. Dat is in een eerder stadium reeds besloten in het kader van Agenda 2010. Voor zover het andere voorstellen betreft, moeten de dekkingsmiddelen in eerste instantie binnen het project zelf worden gezocht. Mocht dit niet toereikend zijn, dan zou ook het Structuurfonds kunnen worden aangewend.

Voorbeelden.

Voorbeelden van concrete projecten, waarbinnen actief grondbeleid toegepast kan worden als middel om beleidsdoelstellingen krachtig te ondersteunen en effectiever te realiseren, zijn Hart van de Heuvelrug, het uitplaatsen van milieuhinderlijke bedrijven uit bebouwde kernen in ruil voor een kleiner bebouwd oppervlak met woningen, en de realisatie van 50 Megawatt windenergie in de provincie Utrecht conform een IPO-afpraak.

In de bijlagen bij de nota worden nog meer voorbeelden genoemd.

Verdere werkwijze

Voorgesteld wordt dus om de komende twee jaar grondbeleid als regulier middel te beschouwen binnen het kader van concrete projecten, zoals die door PS nader worden vastgesteld (zie hierboven).

Parallel daaraan zal een aantal onderwerpen (o.a. inpassing in de organisatie, besluitvorming, verantwoording, samenwerking met derden) verder uitgewerkt moeten worden. Verwezen wordt naar p.12 van de nota Grondbeleid.

Aan de Projectgroep Grondbeleid kan worden verzocht deze vragen verder uit te werken, mede gebaseerd op het debat en de besluitvorming in de Staten. Dat proces moet daarna in een half jaar afgerond kunnen zijn.

Gelet op het technisch-specialistische karakter van enkele vragen en de zich daarbij aandienende problematiek, is externe ondersteuning bij de uitwerking van deze vragen naar alle waarschijnlijkheid noodzakelijk.

Bij de uiteindelijke implementatie van deze uitgewerkte voorstellen kan ook de alsdan opgedane ervaring met de toepassing van het instrument grondbeleid worden ingebracht.

Na twee jaar zal een en ander geëvalueerd worden. Zowel de inhoud van het beleid, de effectiviteit van het instrument grondbeleid, alsmede “nadere onderwerpen” kunnen daarbij aan de orde komen. Overigens moet daarbij beseft worden dat niet alles in harde resultaten objectief te meten is.

Afsluitend

Grondbeleid. Een onderwerp waar al veel over geschreven is. Tijd om er mee aan de slag te gaan.

Vanuit een positieve grondhouding